

Anna tizennyolcadik évében van, amikor először hiszi magáról, hogy szerelmes. A fiú azonban nem elégíti ki szeretetvágyát, csak egyet akar, s hogy célját nem éri el a tapasztalatlan, kedveskedésre éhes lánynál, az a véletlen műve. Anna csalódását is, éppen úgy, mint szerelmének kezdetét, anyja nélkül éli meg, nincs irányítója, nincs mellette az anyai bölcsesség, ami eligazítaná.

A sorsdöntő változást a fiatal lány életében az anya új házassága hozza meg. A mostohaapa kerülgetni kezdi Annát, s anyja, hogy lányát eltávolítsa a háztól, nagynénjéhez adja Pestre, ahol az a szövőgyárban keres számára munkát. A lány, aki most a rend világába került, nem érzi magát egészen otthon az új környezetben, özvegy nagynénje szigorú erkölcsisége mögött nem látja a szenvedő asszonyt, védelmező jóságát irigységnek képzei, amivel meg akarja fosztani őt az élet minden örömétől. Ez konok dacot vált ki belőle és nénje elleniségévé teszi.

A gyárban Anna megismerkedik Kolos Istvánnal, a „szívdöglesztő” agglegény-nyel, aki az életének csak kellemes oldalát igyekszik meglátni és menekül mindentől, ami megszokott kényelme helyett gondolkodásra, áldozatvállalásra kényszerítené. A még mindig tapasztalatlan fiatal lány az első szép szavakra behódol a fiúnak, elköltözik miatta a nagynénjétől s éli a házasságkötésben reménykedő, szerelmében minden odaadásra kész leányasszony életét.

Kolos végül is megcsalja Annát, hogy megszabaduljon tőle. Ez sikerül is neki, mert Annát annyira lesújtja, kiábrán-

dulttá teszi a becsapottság érzése, hogy többé nem áll szóba a fiúval.

A befejező részben Anna, Madarász Sanyi személyében új ismerettségre tesz szert. Sanyi értékes ember, igaz barátként közeledik Annához. Ezt az új, még alig csírázó szerelmet csillantja fel az író, a lány gondolkodása, élete helyes irányba való terelődésének eszközeként a történet végén.

Hogy jó könyv-e Bihari Klára regénye? — Erdemes-e olvasásával tölteni a hosszú órákat, amíg a vaskos könyv utolsó oldalához érünk? — Elég e a kellemesen szórakoztató „olvasmányosság” arra, hogy ne sajnáljuk az időt, amit a műre fordítottunk?

A fiatalság bizonyára örömmel forgatja a „Holnap” lapjait, s élvezettel merül el a szerelmi bonyodalmak tagolásában. Véleményünk szerint azonban túlságosan részletező Anna, Pistával és Kolossal megélt élményeinek leírása, de nemcsak ezekre, hanem az egész műre vonatkoztatva igaz, hogy kevesebb több lett volna. Nagyon erőltetettnek érezzük a Major-család életéről szóló rész beiktatását, amelyet külön regényben kellett volna Bihari Klárának megírni. A belső összefüggés teljes hiánya miatt e felesleges kitérő úntatja és türelmetlenné teszi az olvasót.

Végül Bihari Klára regényét nem érezzük elég mainak sem, mert Anna sorsának alakulásában mindenütt a szerelmet teszi döntővé. A ma asszonya számára a felemelkedés, az élet értelmének megtalálása nem csupán a férfi által lehetséges.

CAREL CAPEK:

METEOR

Egy repülőgép utasa lángolva zuhan le a magasból a földre, összeégve, és felismerhetetlenül. Papírjai is elégték, néhány napig él még, de beszélni nem tud, meghal, mielőtt kilétere világosság derülne. S itt következik a capeki bravúr: a három ember, aki az orvosokon kívül közel kerül a beteghez, megpróbál magyarázatot találni a szerencsétlenségre, ki-ki a saját világnézete, érzelmi beállítottsága szerint. Ők hárman: az apáca, a

látnok és a költő —, akik személyiségük legmélyebb pontján kicsit rokonok is — egy-egy jellemet, sorsot képzelnek bele a szorosan összecsavart mullpólya mögött még lélegző emberi testbe.

Hogy melyik hihetőbb? — Az apáca álmodik s álmában beszélni hallja az ismeretlent... Az „x-eset” élete történetét mondja el, azt az életet, amelynek leglényegesebb magyarázója a gyermeki magány, az anyátlanság. „Sohasem ismerhet-

tem teljesen magamat, mert nem ismer-
tem az anyámat..." Apja él ugyan, de
ez nem enyhít semmit magányérzetén.
És ezt az egyedülletet most még a szere-
lem sem tudja feloldani benne, mert
túlságosan fiatal, az álombeli vallomás
szerint: túlságosan üres, éretlen ahhoz,
hogy megállja a helyét, amikor hirtelen
az élet egészével találkozik... az örökre
kész dolgok nyugalmával... S végső
konklúzióként: „Ez az egyetlen, ami biz-
tos a világon: lenni valakié...”

Ezzel a közösségtől való különválással
jellemzi a látnok is a felismerhetetlen-
né égett jövővényt. „Kereste a magányt,
hogy ne legyen ellentmondás közötté és
környezete között.” — „Nem volt sem-
mi sem, amibe belefogódzhatott vol-
na. Nem volt anyja...” Ez a gyökértelen-
ség az ok, amely nem tudta otthonná
tenni számára a társadalmat, amelyben
élt... A látnok-Capek szerint annak,
hogy az „x-eset” — a zseniális vegyész —
kutatásai félbemaradtak, oka a kudarcok
véglegességének érzete, mit a gyer-
mekkorból hozott magával. — Nem volt,
aki felemelje, ha elesett, s nem volt sen-
ki, aki az új elindulásra biztatta volna...
Hiányzott az erőforrás... az anya... Ez
okozta, hogy egész élete káoszvá vált,
hogy a benne élő jó erők nem tudták
„kiiktatni” a romboló erőket... Mennyi-
re rövidéletű a rosszság, mindig újjá
kell teremteni... s az eredmény: fejte-
len összevisszaság...

Ezt az „összevisszaság”-ot, amit a lát-
nok-Capek, mint tényt ír le, a költő-Ca-
pek részleteiben tárja fel az olvasó előtt.
A rossz rombolása az „x-eset” jellemé-

ben rettenetes...! — „A földön másztam,
mint az állat” — mondhatja névtelen hő-
sével az író. Minden emberi értéke a
porban hevert, s amikor már mint férfi
sem aljasulhatott lejjebb, emlékezetének
elvesztésébe menekült... És lett belőle
lélektelen gép, rabszolgahajcsár, az An-
tillák szigeteit lakó négek kizsákmá-
nyolóinak a kegyetlenségben határt nem
ismerő eszköze.

És most megkérdézhetjük: van-e a le-
alacsonyodásnak erről a mély pontjáról
visszaút? Visszatérhet-e ez az ember a
társadalomba, élhet-e teljes értékű em-
berként újra?

A feleletet a tragikus zuhanás adja
meg. A halállal végződő szerencsétlenség
ténye lángbetűkkel írott: „Nem”!

Nem, nem foglalhatja el helyét a kö-
zességben többé az „embertelen ember”!
Mégsem tekinthetjük elveszettnek. Halá-
lát a tökéletes katharzis előzi meg. Mint
Goethe Faustját, őt is az „örök nőiség”
„vonja” magasba. Egy tiszta lány — a
kubai Maria Colores — szerelme vezeti
önmaga megismeréséhez, adja vissza em-
lékezőtehetségét s egyúttal lelkiismeret-
tét is. Lelkiismeretét, s ezzel együtt a
megbánásra való képességet... S aztán
még valami egészen újat is ad az
„x-eset”-nek ez a szerelem, azt, amit
még anyja halálos ágyánál vesztett el:
erőt az újrakezdéshez...

Igaz, hogy útja céljához már nem ér
el, s a jóvátétel lehetetlenné válik szá-
mára, de az akaratában megszületett cse-
lekvés visszaemeli emberi rangjára...

Kemény Erzsébet

